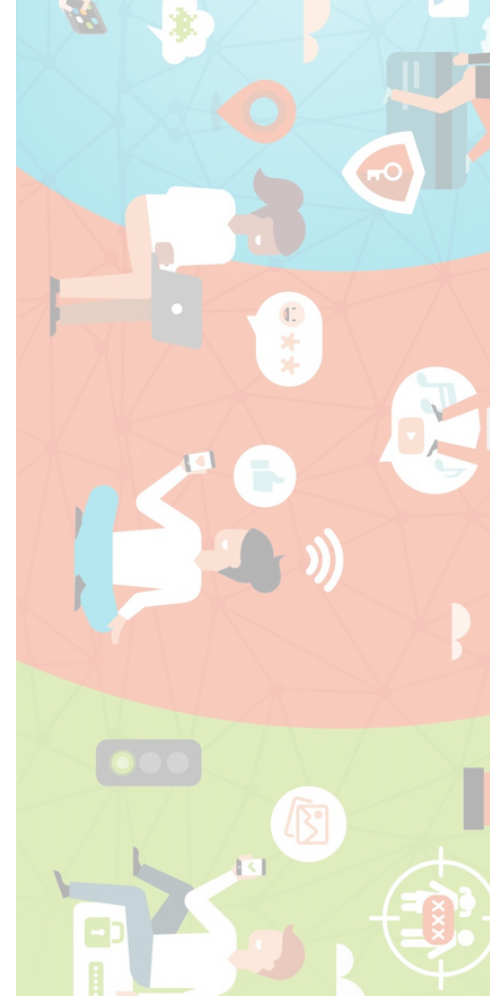

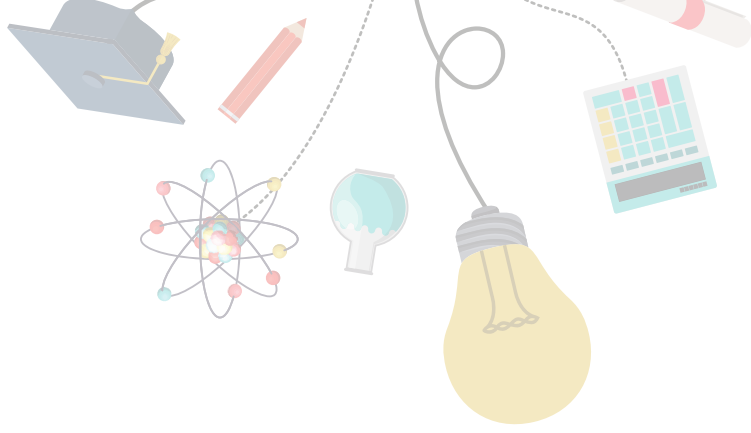
ÇATIŞMA ZAMANINDA DEZENFORMASYON

Gerçekten neler olduğunu nasıl bilebiliriz?

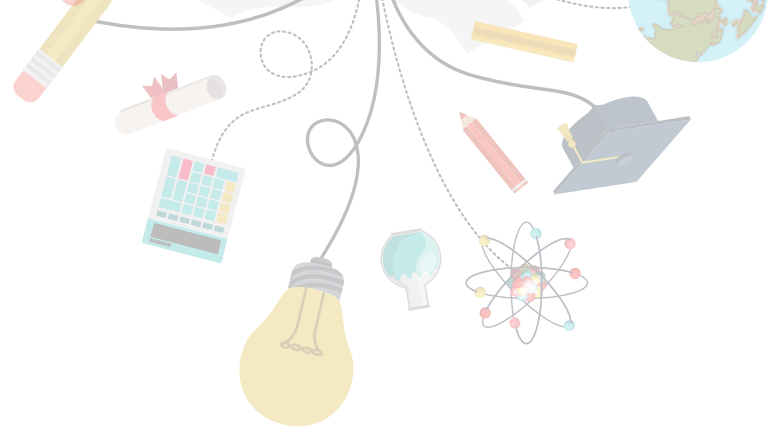
- Dezenformasyon savaş ve çatışma zamanlarında, genellikle ilk konuşlandırılacak silah olmaktadır. Dezenformasyona sürekli maruz kalma kafamızı karıştırabilir; kimin kim olduğu, neye inanmalı ya da güvenmeli konularında kararsız kalabiliriz. Belirsizlik eylemsizliğe yol açar ve dünyanın bize en çok ihtiyacı olduğu zamanda bizi uzak durmaya zorlar. Günümüzde sosyal medya ve internetin hızı sayesinde yanlış ve yanıltıcı bilgiler bize her zamankinden daha hızlı ve daha ikna edici bir şekilde ulaşmaktadır. Bu nedenle, gençleri dezenformasyon farkındalığı hakkında eğitmek, günümüz dünyasında hiç bu kadar önemli olmamıştır.
- Bu ders, öğrencilerin, okuldaki kişisel çatışmalarda gerçeğin manipüle edilme biçimiyle karşılaştırarak, modern savaşta dezenformasyonun nasıl kullanıldığını anlamalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Kullanılan farklı taktiklere, bunların arkasındaki güdülere ve bunları deneyimleyenler üzerindeki etkilerine bakar. Bu da doğal olarak öğrencilerin dezenformasyonu nasıl tanıyabileceklerinin değerlendirilmesine, bilginin güvenilirliğini kendilerinin kontrol edebilmelerine öncülük etmektedir.
- Dersin ana mesajı, internette ve sosyal medyada bol miktarda bulunan kafa karıştırıcı bilgilerin ötesinde her zaman bir gerçek olduğu, doğru bilgiyi bulmaya çalışmanın ve ona göre hareket etmenin bizim sorumluluğumuz olduğudur.

Öğrenme Çıktıları

- Çatışma zamanında kullanılan dezenformasyon türlerini tanımlar,
- Bu tür dezenformasyonun yayılmasının arkasındaki farklı sebepleri açıklar,
- Dezenformasyonun, maruz kalan kişiler üzerindeki etkisini açıklar,
- Farklı kaynaklardan bilginin güvenilirliğini kontrol eder,
- Güvенеbileceği bilgileri bulur,

Hazırlık

Dersten önce hazırlamanız gerekenler:

- 1 Farkı renkte hazırlanmış beş takım tartışma kartları: kırmızı, mavi ve sarı. (sonraki sayfaya bakınız)
- 2 Sosyal medyadan veya internetten yayılmış yakın tarihli sahte bir haber örneği. Bu haber yakın tarihli bir metin, resim, bir kaynaktan alıntı veya web adresi içermelidir. İyi örnekler haber doğrulama sitelerinde bulunabilir.

DEZENFORMASYON	TAKTİKLER	ETKİLER
Ağır bir roket saldırısının canlı yayınına benzemesi için yapılmış, gerçek kayıtların ve gerçekçi video oyunları kamera görüntülerinin bir derlemesi	Gerçekte olduklarından daha güçlüymiş gibi görünmek	Direnci kırar
Başka bir ülkenin işgali için halk desteği izlenimi yaratan, 10 yıl öncesine ait ulusal kutlamaların resimlerini içeren bir metin	Çok fazla destek alıyormuş gibi davranmak	İnsanları böler
İşgal altındaki ülkeyi, işgal edilmesine yol açan çatışmayı başlattığı gerekçesiyle suçlayan metinler	Suçlu kurbanı yüklemek	Kurbanlara karşı nefreti ateşler
Düşmanlarının ailelerine insani yardım yapıyormuş izlenimini veren, kendi ülkelerindeki ailelere yardım eden askerlerin videosu	Herhangi bir zararın yapıldığını inkâr etmek	İnsanlara hiçbir zararın yapılmadığına dair güvence verir
Bir taraftan bombalamaya devam ederken diğer taraftan da eğer silahlarını bırakırlarsa düşman savaşçıların zarar görmeyeceği mesajı	Çelişkili mesajlar vermek	İnsanların kafasını karıştırır
Suçlu karşı tarafa yüklemek için, düşman savaşçıların kasıtlı olarak kendi vatandaşlarını hedef aldığını bildiren sahte haber	Zararın sorumluluğunu reddetmek	Suçlarının sorumluluğundan kaçmak

DERS PLANI

Adım 1 Giriş - 5 dk

- Derse şu alıntıyla başlayın: "Savaşta ilk kayıp gerçektir."
- Herkesin görmesi ve ne anlama geldiğini açıklaması için yazın - Şöyle ki, savaşlarda düşmana karşı avantaj elde etmek için, insanlar o kadar çok yalan söyler ve o kadar fazla yanıltıcı bilgi yayarlar ki çok geçmeden kimse kime veya neye inanacağından tam olarak emin olamaz.
- Öğrencilere, bu süreci anlamının iyi bir yolunun, onu okuldaki zorbalara davranış şekliyle karşılaştırmak olduğunu söyleyin.
- Zorbalara kontrolü ellerinde tutmak istedikleri için bu şekilde davrandıklarını açıklayın. Böyle davranmak kendilerini 'büyük' hissettiriyor. Eğer onlara karşı durmaya çalışırsanız, kendilerini tehdit altında hissedeceklerdir çünkü bu onların gücünü çalıştırıyor demektir. Böyle bir durumda mevcut güçlerini korumak için her şeyi yapacaklar ve çok geçmeden kendilerini korumak için yalan söylemeye ve gerçeği manipüle etmeye başlayacaklardır.

Örneğin, şunları yapabilirler:

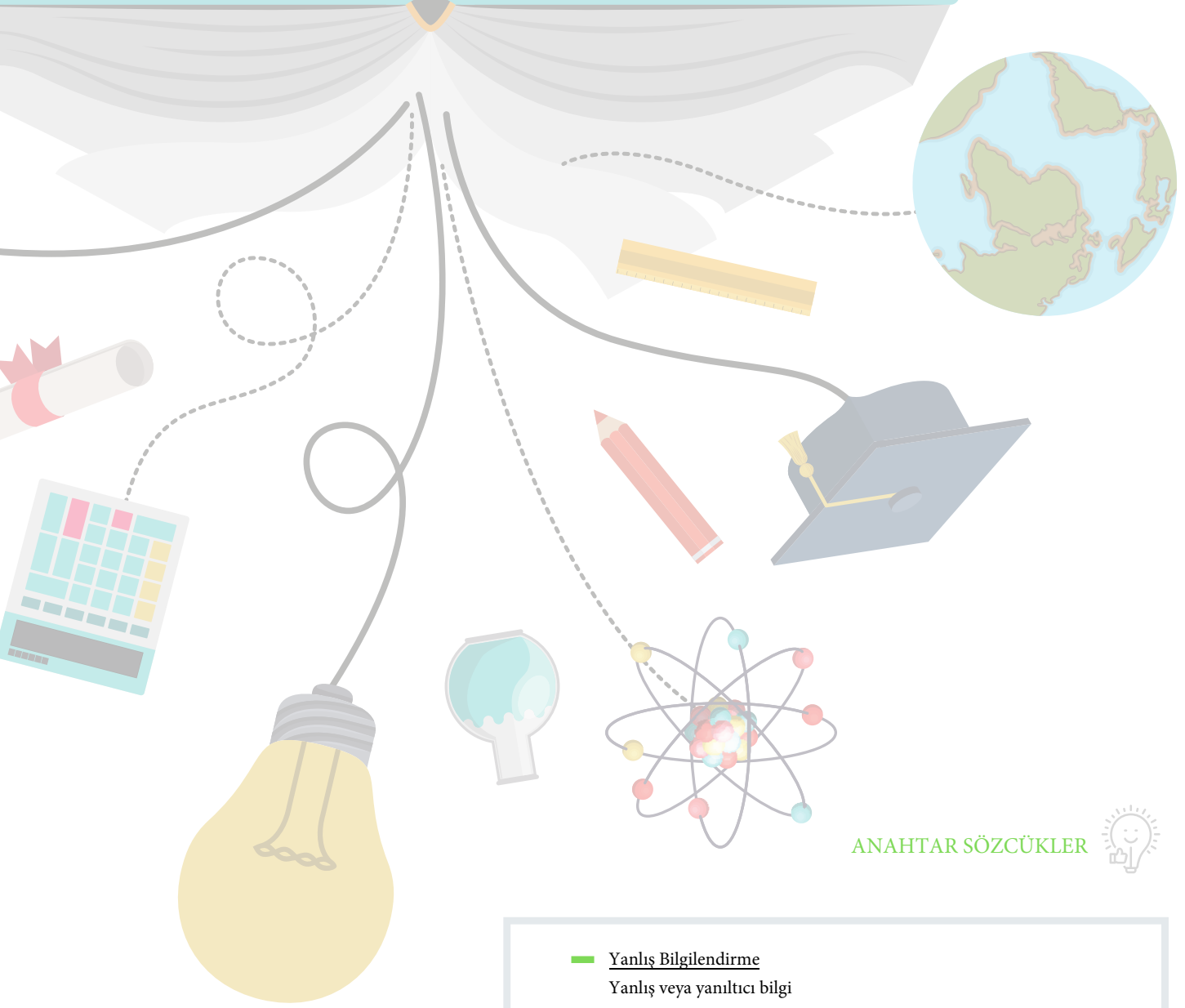
- Gerçekte olduğundan daha güçlü gibi davranabilirler, örneğin yapmadıkları şeyleri yaptıklarını söyleyebilirler.
- Çok fazla destekleri varmış gibi davranabilirler, örneğin kimsenin size inanmayacağını söyleyebilirler.
- Suçu kurbanın üzerine atabilirler, örneğin durumu bir kurbanın başlattığını söyleyebilirler.
- Herhangi bir zarar verildiğini inkâr edebilirler, örneğin bunun biraz eğlenceli olduğunu söyleyebilirler.
- Çelişkili mesajlar verebilirler, örneğin sizi sevdiklerini söyleyip hemen ardından sizi tehdit edebilirler.
- Zararın sorumluluğunu reddedebilirler, örneğin bunu yapanın onlar değil, başka biri olduğunu söyleyebilirler.

Ve sonuç? Yalanlara ayak uydurursun ve duruma karışmazsın.

Neden? Farklı sebeplerle... Başınıza geleceklere korkabilirsiniz. Zorbaya şüphenin avantajını verebilirsiniz. Ya da sadece kafanız karışabilir ve kime veya neye inanacağınızı bilemeyebilirsiniz.

Ve sonuç olarak ne olur? Zorba bu durumdan kurtulur ve zorbalığa devam eder. Zorbalıkları daha da kötüleşir ve daha çok kurban ortaya çıkar.

Ve sen bunca zaman boyunca bunu durdurmak için bir şeyler yapabiliydin.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

- Yanlış Bilgilendirme
Yanlış veya yanıltıcı bilgi
- Dezenformasyon
Zarar verme amacı taşıyan yanlış veya yanıltıcı bilgiler
- Sahte Haberler
Kasten yapılmış yanlış veya yanıltıcı olan haberler/hikayeler

Adım 2 Grup Çalışması - 10 dk

- Savaşlarda da bu şekilde olduğunu açıklayın. Ülkeler, kontrol için savaşırken ana silahlarından biri gerçektir ve okuldaki zorbalarla tamamen aynı taktikleri kullanırlar. Sadece savaşlarda yalanlara dezenformasyon diyoruz ve ülkeler dezenformasyonlarını yaymaya yardımcı olması için her türlü gelişmiş teknolojiye erişebiliyor.
- Öğrencilere şimdi onlara bunun bazı örneklerini gösterecek bir alıştırmayı yapacaklarını söyleyin.
- Öğrencileri 5 küçük gruba ayırın. Her gruba üç set renk kodlu tartışma kartı verin ve kartları farklı renklere göre masalarına üç ayrı deste halinde koymalarını isteyin. Alıştırmanın amacının kartları üçlü sıralar halinde eşleştirmek olduğunu açıklayın. Her sıra kırmızı (dezenformasyon), mavi (taktik) ve sarı (etki) kart içermelidir. Kırmızı yalandır, mavi kullanılan tekniktir ve sarı insanlar üzerindeki etkisidir.

Adım 3 Grup Sunumları - 5 dk

- Her gruptan sırayla eşleştirmelerden birini sınıfa sunmalarını isteyin. Her grup yeni bir eşleşme sunmalıdır. Öğrencilerin eşleştirme sürecinde veya kartları yorumlarken yaşadıkları zorlukları kısaca tartışın.

Adım 4 Öğretmen Sunumu - 5 dk

- Öğrencilerin; ister savaş ister zorbalık olsun, tüm yalanların ve yanıltıcı bilgilerin arkasında her zaman gerçeğin olduğunu anlamalarına yardımcı olun. Ve eğer çabalarsak onu bulabiliriz. Aslında gerçeği bulmaya çalışmak gibi bir sorumluluğumuz var. Hiçbir şey yapmaz ve yalanlara boyun eğerseniz o zaman zorbalığın suçlarının yanına kalmasına izin vermekle kalmaz, onlara daha kötü suçlardan paçayı sıyrabileceklerini düşünmeleri için güven veririz.
- Öğrencilerinize, bilgilerin doğru veya sahte olma ihtimalinin olup olmadığını kontrol etmek için yapabilecekleri şeyler olduğunu söyleyin. Bir sonraki alıştırmada bunlardan bazılarını öğrenecekler.

Adım 5 Grup Çalışması - 15 dk

- Öğrencileri küçük gruplara ayırın ve her gruba Kontrol Listesinin bir kopyasını verin.

KONTROL LİSTESİ

Bilginin kaynağını gerçekten biliyor musunuz?

- Güvenebileceğiniz bir kaynak olduğundan emin misiniz?
- İnternet adresi gerçek/güvenilir mi?
- Başlık içerikle uyumlu mu?
- Kullanılan dil, üslup ve dilbilgisi yasal/uygun ve yeterli mi?
- Görseller (resimler, videolar, grafikler) içeriğe mi ait?
- İçerik gerçekten şu anda olan şeyleri mi tasvir ediyor?
- Yazar belirli ve güvenebileceğiniz gerçek bir kişi mi?
- Sizi korkutmaya, kızdırmaya ya da iğrendirmeye çalışmadığını söyleyebilir misiniz?
- Gerçekler var mı yoksa sadece birini veya bir şeyi suçluyor, itham veya alay mı ediyor?

Daha sonra her gruba -haberini sahte olduğunu söylemeden- birer sahte haber örneği verin.

Yukarıdaki Hazırlık bölümünde açıklanan tüm özelliklere sahip olduğundan emin olun.

Görevlerinin, az önce kendilerine verilen bilgiyle ilgili Kontrol Listesindeki 10 soruyu kendilerine sormak olduğunu açıklayın. Her soru için EVET, HAYIR veya BİLMİYORUM cevabını yazmaları gerekir.

Adım 6 Grup Sunumları - 5 dk

- Her gruptan bir temsilciden cevaplarını ve alıştırmaya hakkında söylemek istedikleri diğer şeyleri sınıfla paylaşmasını isteyin. Bunun için her birinin birer dakikası olduğunu belirtin.

Adım 7 Sonuçlar ve Ders Sonu - 5 dk

- Öğrencilere on kez EVET yanıtı verilerse bilginin kesinlikle doğru olduğunu söyleyin, ancak iki veya daha fazla HAYIR veya BİLMİYORUM yanıtı verilerse büyük olasılıkla dezenformasyonla uğraşıyorlardır.
- Bunun gibi sorular sormayı öğrenmenin sadece başlangıç olduğunu açıklayın. Bilginin doğruluğunu kontrol etmek için yapmayı öğrenebilecekleri başka önemli şeyler de var.

Örneğin:

- Diğer kaynaklarda aynı bilginin görünüp görünmediğini kontrol etmek
- Uzman fikri istemek
- Doğruluk kontrolü yapan bir web sitesi kullanmak, örneğin fullfact.org (Türkiye'de doğruluk kontrolü yapan web sitelerinden de kontrol edebiliriz.)
- Endişelerini güvendikleri biriyle paylaşmak

SÜREÇ SONU

Bunun ilk etapta bağımsız bir ders olması amaçlansa da, mümkün olduğunda, ister sınıfta ister evde öğrenmeyi pekiştirmek ve üzerine inşa etmek için tasarlanmış daha ileri öğrenme etkinlikleriyle takip edilmesi önerilir.

Örneğin, öğrencilerin diğer sahte haber örnekleri üzerinde kontrol listesini kullanarak daha fazla pratik yapmaları yararlı olacaktır. Bunu takiben, bilgi doğrulama web sitelerini kullanma deneyimine sahip olmak ve bu durumda kimin 'uzman' olarak kabul edilebileceğini ve genellikle en güvenilir kaynak türlerini daha ayrıntılı olarak düşünmek değerli olacaktır.

